

Наталія Євгенівна Миропольська,
 доктор педагогічних наук, професор,
 головний науковий співробітник лабораторії естетичного виховання,
 Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України,
 вул. Берлінського, 9, м. Київ, Україна
Світлана Вікторівна Федоренко,
 докторант Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України,
 вул. Берлінського, 9, м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ БАКАЛАВРАТУ ВИЩОЇ ШКОЛИ США

У статті висвітлено особливості формування комунікативної компетентності студентів у процесі загальноосвітньої підготовки на бакалавраті у вищій школі США. Вказано на пріоритет комунікації в американській вищій школі як універсальної реальності суспільного буття, де комунікативні навички пронизують усі аспекти особистісного розвитку студентів, слугуючи підґрунтям для набуття ними академічного та соціокультурного досвіду. Окреслено цілі та специфіку комунікативної підготовки студентів як обов'язкової частини бакалаврської програми в американській вищій школі. Зазначено, що в ході цієї підготовки студенти стикаються з комунікативними моделями, спрямованими на прагматику письмової й усної комунікації, що забезпечує формування в них навичок ефективного спілкування, які входять до складу комунікативної компетентності.

Ключові слова: комунікативна компетентність, комунікативні навички, загальноосвітня підготовка студентів у США, вища школа США, студенти бакалаврату.

У сучасних умовах, коли суспільство вирізняється активними соціально перетворювальними комунікативними процесами, які впливають на всі сфери життєдіяльності людини, стандарти підготовки майбутніх фахівців у будь-якій сфері декларують необхідність формування в студентів комунікативної компетентності. З цією метою у вищій школі України зміст комунікативного компоненту загальноосвітньої бакалаврської підготовки потребує перегляду й оновлення відповідно до соціокультурних викликів сучасності. У зв'язку з цим корисним постає досвід США, де громадяни мають досвід безпосередньої участі в демократичних перетвореннях через публічні дебати та відкриті дискусії, усвідомлюючи силу індивідуальних мовленнєвих впливів. У вищій школі США, зокрема на бакалавраті, існує одна з найрозвиненіших традицій комунікативної підготовки студентів, яка включає оволодіння мистецтвом написання і проголошення не лише публічних промов, а й текстів та есе різної соціокультурної тематики, забезпечуючи формування комунікативної компетентності студентів. Студенти також вивчають класичні політичні та юридичні промови, що тісно пов'язане з високою демократичною культурою американського суспільства. Як зазначають І. Енглеберг і Д. Винн, в американській вищій школі «комунікація є багатогранною навчальною площиною, яка охоплює процеси, методи і продукти людської значущості, виступаючи при цьому її ключовою, визначальною характеристикою» [10, с. 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми, яким присвячується означена стаття, засвідчив, що проблема формування комунікативної компетентності студентів вищої школи є однією з основних у сучасній педагогічній теорії та практиці. Положення про функціональну структуру комунікативної компетентності, умови та засоби розвитку комунікативного

потенціалу особистості представлені у працях Д. Годлевської, Г. Данченко, Ю. Ємельянова, І. Єрмакова, Ю. Жукова, М. Заброцького, О. Крючкової, С. Максименка, В. Назаренка, Л. Петровської, С. Петрушина, І. Слободянюка, Л. Сохань, В. Черевко та ін. Різні аспекти досліджуваного педагогічного феномена висвітлено в працях таких зарубіжних дослідників: Р. Бояціс, Д. Гаймс, Д. Гоулман, К. Данзігер, Б. Спітцберг, Н. Хомський, Дж. Уїманн та ін.

З'ясовано, що в англійській науково-педагогічній літературі сутність комунікативної компетентності передбачає здатність до спілкування з метою сприйняття, передачі інформації й обміну нею, вибору мовних засобів залежно від соціокультурного середовища (в умовах власної або іншої культур), ситуації спілкування, типу, стилю та жанру мовлення, водночас досягаючи власних комунікативних намірів [11; 19].

Психолог К. Данзігер визначає комунікативну компетентність як здатність індивіда реалізувати комунікативні функції згідно з умовами ситуації. За основу комунікативної компетентності автор обирає здатність приймати думку партнера по спілкуванню, а також будувати спілкування в такий спосіб, щоб воно було зрозумілим і прийнятним для співрозмовника [9].

Деталізує цю позицію професор Каліфорнійського університету Дж. Уїманн, трактуючи комунікативну компетентність як уміння обирати доречний тип комунікативної поведінки з метою успішного досягнення власних міжособистісних цілей або намірів під час спілкування [21]. Задля цього, комунікант повинен володіти значно глибшими, ніж суто лінгвістичними вміннями та навичками, тобто йому необхідні знання психології міжособистісної взаємодії та соціокультурні, нормативно-регулятивні вміння.

Американські психологи Р. Бояціс, Д. Гоулман і К. Рі [4], аналізуючи комунікативну компетентність у складі емоційного інтелекту людини, визначають її як здатність усвідомлювати та визнавати власні почуття, а також почуття співрозмовників з метою самомотивації й управління власними емоціями в собі самій та у стосунках із іншими людьми.

Вдалою, на наш погляд, з огляду на реалії та імперативи сьогодення є розгляд Всесвітнім освітнім конгресом у Портсмуті комунікативної компетентності як комплексної системи, до складу якої входять: володіння літературним і діловим письмовим й усним мовленням; знання як мінімум однієї іноземної мови, розповсюдженої у світі; вміння користуватися комп'ютерними технологіями та іншими засобами зв'язку й інформації; знання психології та етики спілкування; здатність до колективної взаємодії [3, с. 53].

Метою статті є висвітлення теоретико-методичних основ формування комунікативної компетентності студентів у ході загальноосвітньої підготовки на бакалавраті у вищій школі США.

Комунікативна підготовка студентів на бакалавраті у вищій школі США ґрунтується на розумінні комунікації як: по-перше, найважливішого каналу передачі інформації та відповідно знань; по-друге, «процесу, в якому через символи формується й удосконалюється ідентичність людини, її соціальні зв'язки та відносини, її загальний світ значущих об'єктів і подій, її почуття і думки, її способи вираження цих соціально залежних реальностей» [7, с. 125]. У ході загальноосвітньої підготовки американські студенти здобувають накопичені людством у процесі історичного розвитку знання за допомогою мовленнєвих засобів – роздумів, оцінок, узагальнень тощо, що передбачає не просто трансляцію готових моделей культури, організованих переважно у формі знань, а навчання студентів створювати та породжувати ці моделі.

На думку членів Національної комунікативної асоціації США, комунікативна підготовка студентів у ході загальної освіти слугує «засобом повноцінного розвитку особистості та виховання відповідальних громадян світу в соціальному і культурному контекстах» [14, с. 17]. Вона передбачає «розвиток здатності встановлювати зв'язок між говорінням і слуханням, між індивідом та громадою, а також іншими людьми» [8, с. 74].

Студенти в ході загальноосвітньої підготовки стикаються з комунікативними моделями, спрямованими на прагматику письмової й усної комунікації, що забезпечує формування навичок ефективного спілкування (міжособистісного та міжкультурного в тому числі). Ці навички складають основу комунікативної компетентності студентів та водночас виступають інтенсивним інструментарієм її формування.

Сьогодні в американських університетах і коледжах на бакалавраті запроваджено вивчення курсів у межах однієї або декількох комунікативно зорієнтованих навчальних площин, що забезпечують розвиток здатності студентів обирати ефективну стратегію комунікації у міжмовному просторі різних сфер життєдіяльності через

конкретні мовні вчинки. Так, згідно з вимогами куррикулу загальноосвітньої підготовки в Іллінойському університеті студенти мають засвоїти по одному курсу на вибір з двох навчальних площин, які охоплюють теорію і практику мовленнєвої комунікації та спрямовані на розвиток у студентів критичного й аналітичного мислення, а також мовленнєвого етикету в різних сферах життєдіяльності. Перша з указаних навчальних площин, «Усна та письмова комунікація», представлена такими навчальними курсами: «Логічне вираження думок у письмовій та усній формах», «Принципи академічного письма», «Принципи оформлення результатів дослідження у письмовій формі» та ін. [20]. У другій площині під назвою «Галузева комунікація» студентам пропонуються на вибір такі курси для вивчення: «Комунікація в сфері сільського господарства», «Комунікація і лідерство», «Принципи комунікації у сфері науки та техніки», «Державна політика і комунікація», «Введення в художню прозу», «Письмова комунікація та екологія», «Основи написання газетної/журнальної статті» та ін. [20].

У Каліфорнійському політехнічному університеті запроваджено навчальну площину «Комунікація і критичне мислення» [6], у межах якої студенти обирають один курс для вивчення у кожному з трьох напрямів:

1. усна комунікація («Публічний виступ», «Логіка викладу думок та аргументація»);
2. письмова комунікація («Англійська для першокурсників: есе і мультикультурне багатомовне середовище 1», «Англійська для першокурсників: есе і мультикультурне багатомовне середовище 2»);
3. критичне мислення [6].

Слід зазначити, що прагматика комунікативних практик дозволяє американським студентам здобути знання, що забезпечують їхню адаптацію до життя в соціумі в цілому та освітнього середовища вищого навчального закладу зокрема. Це підкріплюється цілями комунікативної підготовки на бакалавраті у вищій школі США, яка зорієнтована на:

- створення динамічної взаємодії між викладачами та студентами, де ідеї і знання передаються й обговорюються в критичній заохочувальній манері, що перетворює студентів на активних учасників власного навчання і виховання;
- підвищення рівня розвитку інтелектуальних навичок студентів, необхідних для аналізу і вирішення складних питань і проблем у ході подальшого навчання та всієї життєдіяльності в цілому;
- заохочення студентів до виявлення власних прагнень, ресурсів та прояву лідерства;
- розвиток у студентів стійкої мотивації до здобуття нових знань та набуття трансдисциплінарного досвіду розв'язання проблем;
- формування адекватної самооцінки та навичок саморозвитку, самовиховання;
- розвиток у студентів власного самостійного стилю академічної та наукової комунікації (усної й

письмової), що відрізняється від тієї, до якої вони звикли в старшій школі [5].

Зважаючи на це, вказуємо на пріоритет комунікації в американській вищій школі як універсальної реальності соціокультурного життя, де комунікативні навички пронизують усі аспекти особистісного розвитку студентів, слугуючи підґрунтям для набуття ними академічного та соціокультурного досвіду, забезпечуючи формування комунікативної компетентності.

Щодо методичної реалізації формування комунікативної компетентності студентів бакалаврату в ході загальноосвітньої підготовки, то особливою популярності у сучасній вищій школі США набувають *метод мультимодальних завдань* і *метод нарративу*. Розглянемо їх докладніше.

Метод мультимодальних завдань включає завдання зі створення студентами мультимодальних текстів, у яких для вираження думок використовуються не тільки слова, а й аудіо/відео формат, фото та інші різноманітні візуальні елементи задля доповнення письмового твору. До мультимодальних завдань американські освітяни відносять створення блогів, листівок, колажів, аудіо/відео есе, коміксів, аудіо/відео, мультимедійних журналів тощо.

На переконання Р. Сколлона, «будь-яке використання мови є мультимодальним» [18, с. 386]. При цьому термін «мультимодальний», що базується на різних способах спілкування та самовираження особистості у найкращий спосіб відображає використання медійних і цифрових технологій в навчально-виховному процесі з метою формування комунікативної компетентності студентів.

Американська дослідниця С. Лук зазначає, що «інформаційна революція» вимагає від студентів вмілого користування різноманітними способами передачі інформації в мінливому соціокультурному контексті сьогодення. Цьому можна навчитися, на її думку, шляхом виконання мультимодальних завдань, які мають міждисциплінарний характер та сприяють розвитку в студентів креативності й уяви [13, с. 87].

Метод нарративу (від лат. “narrare” – розповідати та споріднене лат. слову “gnarus” – «знати») базується на актуалізації власного досвіду шляхом критичного аналізу студентами подій, вчинків (своїх та інших людей) в письмових роздумах. Цей метод передбачає не просто виклад студентами матеріалу про ту чи іншу подію, вчинок тощо. Він включає передачу ставлення студентів до того, що вони описують. Рефлексія стає невід’ємним атрибутом нарративу як соціокультурного засобу, що забезпечує особистість саморозумінням та доповнює комунікативну систему виховання. Остання, в свою чергу, орієнтована на узгодження взаємодії між викладачем і студентом, комунікаційного процесу між ними як взаємопроникнення двох реальностей – соціокультурної та психологічної. Розповідаючи, студент не лише інтерпретує послідовність дій, а й пізнає навколишню дійсність та самого себе. Нарратив моделює певну життєву ситуацію шляхом актуалізації відповідного досвіду, особистого та соціального, характеризується рефлексивністю та культуроспе-

цифічністю, імітуючи життя, та виступає як «комплекс лінгвістичних і психологічних структур, які передаються культурно-історично та обмежуються рівнем майстерності кожного індивіда у використанні його соціально-комунікативних здібностей» [1, с. 30].

За П. Рікером, через нарративну оповідь людина інтерпретує власну самість та відповідно глибше пізнає себе, набуваючи таким чином певного досвіду. На думку вченого, «кожна людина розповідає про те, що з нею відбувалося, показуючи таким чином, ким вона є» [2, с. 112].

Нарративні оповіді трансформують досвід людини – через них вона саморозвивається і самовдосконалюється. Нарратив відкриває доступ до реалізації творчих можливостей, стимулюючи процеси свідомості й самопізнання. Часто усвідомлення сенсу різних життєвих ситуацій відбувається лише тоді, коли людина про них оповідає. Завдяки цьому вона набуває досвід нового погляду на себе та навколишній світ.

Нарратив – це оповідь про взаємодію з людьми, що постійно здійснюють морально-етичний вибір, та з навколишнім світом загалом. Задля осмислення подій або вчинків метод нарративу спонукає студентів здебільшого звертатися до традиційних форм (міфів, казок, легенд тощо), притаманних їхній культурі, за допомогою яких вони зможуть взаємопов’язати події або вчинки з їхніми причинами [15].

Нарративні схеми оповідей студентів можуть моделювати: історії, в яких опинилися персонажі в тих чи інших життєвих ситуаціях, їхні цінності та норми поведінки; можливі наслідки, що очікують персонажів у момент реалізації намірів і планів; умови та шанси подолання труднощів та реалізації заплановано. Нарративні оповіді студентів є, з одного боку, механізмом їхньої самоідентифікації, самоосмислення та систематизації життєвого досвіду. З іншого боку, вони надають студентам ресурси для самопрезентації, виступаючи при цьому компонентом соціальної взаємодії, що об’єднує студентів з культурою в цілому та з іншими людьми в цій культурі зокрема.

Спираючись на принципи структурного аналізу нарративу, розроблені В. Лабовим і Дж. Валецькі [12], виокремлюємо типові складові нарративу:

- 1) резюме – короткий виклад того, про що піде мова;
- 2) зазначення часу, місця і ситуації подій, що описуються, з дотриманням послідовності, а також поведінкової характеристики дієвих осіб;
- 3) критична оцінка ситуацій, дій і вчинків;
- 4) висновок рефлексивного характеру.

Сьогодні метод нарративу широко використовується в практичній діяльності американських викладачів, зокрема в навчальних курсах з академічного письма. Для прикладу, в державному університеті Елізабет сіті в Північній Кароліні написання нарративної оповіді інтегровано в проєкт для студентів першого курсу «Думай! Пиши! Змінюй! Крокуй з письмом до відкритій» у межах ініціативи навчального закладу з поліпшення якості загальноосвітньої підготовки на бакалавраті «Якісний план вдоскона-

лення». Першокурсникам цього навчального закладу пропонується для виконання на конкурсній основі низка завдань щодо моделювання: дій та цінностей героїв історії, які опиняються у вказаній життєвій ситуації; передбачених можливих наслідків, які очікують героїв у момент реалізації їхніх дій, намірів або прагнень; умов та шансів щодо подолання труднощів у реалізації героями своїх дій, намірів або прагнень [16].

Цікавим в цьому напрямі постає досвід викладача навчальних курсів соціологічного спрямування Університету Вермонта П. Сакс, яка у своїй педагогічній діяльності використовує метод нарративу на основі інтерактивної діяльності зі студентами через веб-сайт. Суть її методики полягає в тому, що спочатку в аудиторії студенти проводять інтерв'ю один з одним за вказаною соціокультурною тематикою, яка, зазвичай охоплює питання морально-етичних вчинків людей, взаємин з людьми, світосприйняття і самосприйняття. Інтерв'ю також можна взяти в інших людей та представити їх у відео форматі на занятті з колективного обговорення тієї чи іншої теми. Іноді викладач пропонує переглянути інтерв'ю, записані іншими людьми [17, с. 198].

Після дискусії в аудиторії П. Сакс на веб-сайті формулює тему для подальшого обговорення, що буде відбуватися в письмовій формі. Тому свої роздуми студенти мають представити у вигляді листів, при написанні яких вони керуються такими рекомендаціями викладача:

- Пишіть «від серця», щиро і просто. Пам'ятайте, що кожен лист є унікальним.
- Проявляйте емпатію до людини, якій адресуєте лист, апелюючи до її внутрішнього світу. Якщо ви пишете лист після бесіди з нею, то в листі намагайтеся відтворювати сказані нею слова, разом з тим аналізуючи їх.
- Вживайте в листі питання, на які ви не знаєте відповіді, що є проявом поважної цікавості та спрямовано на рефлексію людини про власне життя (наприклад, «Чи правильно я зрозуміла, що ...?» «Могли б ви розповісти історію, яка могли б це проілюструвати?» тощо).
- Максимально детально опишіть, які образи виникають перед вашим внутрішнім поглядом у ході і в результаті засвідчення досвіду людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брокмейер Й. Нарратив: проблемы и обещания одной альтернативной парадигмы / Й. Брокмейер, Р. Харре // Вопросы философии. – 2000. – № 3. – С. 29–42.
2. Рикер П. Герменевтика. Этика. Политика. Московские лекции и интервью / П. Рикер. – М. : Изд. центр «Academia», 1995. – 159 с.
3. Фокин Ю.Г. Преподавание и воспитание в высшей школе: Методология, цели и содержание, творчество / Ю.Г. Фокин. – М. : «Академия», 2002. – 224 с.
4. Boyatzis R. Clustering competence in emotional intelligence: insights from the emotional competence inventory (ECI) / R. Boyatzis, D. Goleman, & K. Rhee // Handbook of emotional intelligence [R. Bar-On & J.D. A. Parker (eds.)]. – San Francisco: Jossey-Bass. – 2000. – P. 343–362.
5. Building a Foundation for Liberal Learning : First Year Seminars at Furman University 2013–2014 [Electronic resource]. – Retrieved from : http://www.furman.edu/academics/fys/Documents/2013-2014_fys.pdf.
6. Cal Poly Pomona General Education [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://catalog.csupomona.edu/content.php?catoid=9&navoid=1163>.
7. Craig R.T. Communication / R.T. Craig // Encyclopedia of Rhetoric [Ed. T.O. Sloane T.O. Sloane. – New York : Oxford University Press, 2001. – P. 125–137.

Напишіть, які теми і події у вашому житті переживаються з тим, чому ви стали свідком; про що це змушує вас задуматися; як це на вас впливає; що ви, можливо, тепер будете робити по-іншому?

- Намагайтеся не хвалити людини – не потрібно виносити судження про її життя, наскільки б позитивним воно вам не здавалося.
- Пам'ятайте, що розповіді розгортаються в часі і просторі. Ставте питання, орієнтовані на минуле, сьогодення і, можливо, на майбутню перспективу в різних сферах життя: в тому, що стосується вчинків, почуттів, взаємин з людьми, самосприйняття тощо [17, с. 198].

На наступному етапі П. Сакс бере листи, написані студентами в одній з груп, усуває деталі, що ідентифікують авторів, і видає ці листи для «редагування» студентам іншої групи, завдання яких – зберегти «дух» того чи іншого листа, але при цьому «відшліфувати» формулювання висловлювань і питань у такий спосіб, щоб у них була зацікавленість і менше нав'язування своєї думки. Після цього «автори» листів мають можливість оцінити результати «редакторської роботи» на основі порівняння оригінальних листів з їхніми відредагованими варіантами. Це розвиває комунікативні навички, критичне мислення та міжособистісну взаємодію, загалом сприяючи формуванню в студентів комунікативної компетентності.

Як підсумок відзначимо, що формування комунікативної компетентності студентів на бакалавраті у вищій школі США є спеціально організованим процесом. Він гарантує не тільки розвиток базових особистісних утворень, які безпосередньо залежать від мислення і мовлення, а й вихід на вищі рівні соціалізації індивіда, дозволяючи будувати взаємодію з партнерами по спілкуванню на якісно новому цивілізованому рівні, що в свою чергу відбивається на ефективності вдосконалення результатів діяльності.

Перспективу подальших розвідок у цьому напрямі вбачаємо у вивченні технології формування комунікативної компетентності студентів у ході загальноосвітньої підготовки на бакалавраті у вищій школі США.

8. Cronon W. "Only Connect..." : The Goals of a Liberal Education / William Cronon // The American Scholar. – 1998. – Vol. 67. – № 4. – P. 73-81.
9. Danziger K. Interpersonal communication / Kurt Danziger. – N.Y., 1976. – 233 p.
10. Engleberg I.N. Think Communication / Isa N. Engleberg, Dianna R. Wynn. – Boston : Pearson, 2015. – 368 p.
11. Hymes D. On Communicative Competence // Sociolinguistics. Selected Readings / D. Hymes. – J.B. Pride and J. Homes, Eds. – Harmondsworth : Penguin, 1972. – P. 269–293.
12. Labov W. Narrative analysis: Oral versions of personal experience / W. Labov, J. Waletzky // Essays on the Verbal and Visual Arts: Proceedings of the American Ethnological Society [Helm J. (Ed.)]. – Seattle : University of Washington Press, 1966. – P. 12–44.
13. Luke C. Cyber-Schooling and Technological Change : Multiliteracies for New Times / Carmen Luke // Multiliteracies : Literacy learning and the design of social futures. – 2000. – P. 69–91.
14. Materese A.S. Communication in the General Education Curriculum: A Critical Necessity for the 21st Century / Stephanie A. Materese, Betsy Wackernagel Bach, Isa Engleberg. – Washington, D.C. : National Communication Association, 2003. – 41 p.
15. Polkinghorne D.P. Narrative Knowing and the Human Sciences / Donald P. Polkinghorne. – Albany : State University of New York Press, 1988. – 248 p.
16. Quality Enhancement Plan [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://www.ecsu.edu/academics/qep/index.cfm>.
17. Sax P. Re-Authoring Teaching: Creating a Collaboratory / Peggy Sax. – Rotterdam, Taipei : Sense Publishers, 2008. – 312 c.
18. Scollon R. Multimodality and the language of politics / R. Scollon // Encyclopedia of language and linguistics [Eds. Yu.I. Alexandrov et al.]. – Oxford : Elsevier, 2006. – Vol. 9. – P. 386–387.
19. Spitzberg B.H. Communication competence: Measures of perceived effectiveness / B.H. Spitzberg // Handbook for the study of human communication: Methods and instruments for observing, measuring, and assessing communication processes [C.H. Tardy (Ed.)]. – Norwood, NJ : Ablex, 1998. – P. 67–105.
20. University of Illinois at Urbana-Champaign 2014-2015 Academic Catalog [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://catalog.illinois.edu/pdf/2014-15.pdf>.
21. Wiemann J.M. Explication and test of a model of communicative competence / J.M. Wiemann // Human Communication Research. – 1977. – №. 3. – P. 195–213.

Наталья Евгеньевна Миропольская,
доктор педагогических наук, профессор,
главный научный сотрудник лаборатории эстетического воспитания,
Институт проблем воспитания Национальной академии педагогических наук Украины,
ул. Берлинского, 9, г. Киев, Украина
Светлана Викторовна Федоренко,
докторант Института проблем воспитания
Национальной академии педагогических наук Украины,
ул. Берлинского, 9, г. Киев, Украина

ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ БАКАЛАВРИАТА ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ США

В статье освещены особенности формирования коммуникативной компетентности студентов в процессе общеобразовательной подготовки на бакалавриате в высшей школе США. Коммуникативная компетентность определена как готовность ставить и достигать цели устной и письменной коммуникации: получать необходимую информацию, представлять и цивилизованно отстаивать свою точку зрения в диалоге и в публичном выступлении на основе признания разнообразия позиций и уважительного отношения к ценностям (религиозным, этническим, профессиональным, личностным и т.п.) других людей. Эта компетентность в современном обществе подразумевает способность человека выстраивать стратегии взаимодействия с другими людьми в окружающей его изменяющейся социокультурной реальности. Умение осуществлять самоконтроль, самооценку, регуляцию собственной коммуникативной деятельности способствует результативности всех сфер жизнедеятельности человека и является важной характеристикой развитой в коммуникативном плане личности, способной к рефлексии процесса и результата общения. Формирование коммуникативной компетентности непосредственно связано с воспитанием личности. При этом механизмы регуляции коммуникативных актов являются частью человеческой культуры, и их присвоение и обогащение происходит по тем же законам, что и освоение, а также преумножение культурного наследия. Коммуникативная компетентность выступает как регулятор отношений человека к самому себе, другим людям и окружающему миру в целом. Указано на приоритет коммуникации в американской высшей школе как универсальной реальности общественной жизни, где коммуникативные навыки пронизывают все аспекты личностного развития студентов, служа основой для приобретения академического и социокультурного опыта. Определены цели и специфика коммуникативной подготовки студентов как обязательной части бакалаврской программы в американской высшей школе. Отмечено, что в ходе этой подготовки студенты сталкиваются с коммуника-

тивними моделями, направленні на прагматику письмової та усної комунікації, забезпечуючи формування у них навчальних ефективного спілкування, які входять до складу комунікативної компетентності. Розкрито суть методу модальних завдань та методу нарратива, які набувають сьогодні популярності в навчально-виховному процесі в ході загальноосвітньої підготовки американських студентів з метою формування їх комунікативної компетентності. Розглянуто створення динамічного взаємодія між викладачами та студентами, де ідеї та знання передаються та обговорюються в критично пошуковій манері, перетворюючи студентів в активних учасників власного навчання та виховання.

Ключові слова: комунікативна компетентність, комунікативні навички, загальноосвітня підготовка студентів в США, вища школа США, студенти бакалавриата.

Nataliia Myropolska,
Doctor of Education, Professor,
Chief Researcher for the Laboratory of Aesthetic Education,
the Institute of the Issues of Education, the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,
9, Berlinskoho Str., Kyiv, Ukraine

Svitlana Fedorenko,
post-doc researcher for the Institute of
the Issues of Education, the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,
9, Berlinskoho Str., Kyiv, Ukraine

FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF THE US UNDERGRADUATE STUDENTS

The article highlights communication in the US general education as an effective tool of shaping undergraduate students' communicative competence. The notion of communicative competence refers to the knowledge of effective and appropriate communication patterns and the ability to use and adapt that knowledge in various contexts. This pedagogical phenomenon relates to the knowledge required for interaction using language that is not only formally accurate but also contextually appropriate. It presupposes stating ideas clearly, communicating ethically, selecting the most appropriate and effective medium for communicating, identifying and managing misunderstandings, demonstrating credibility, managing conflicts, listening attentively, being open-minded about another's point of view. One of the key outcomes of the language learning in the process of the general education is the ability to communicate competently. Goals and specific characteristics of communication training as a compulsory part of the bachelor program in the higher education of the United States of America provided by the cycle of courses on the theory and practice of communication are considered. It is noted that communication-based courses provide students with communication models aimed at pragmatics of written and oral communication, which develops their effective communication skills as a part of their communicative competence. The priority of communication in the US general education as a basis for students' entry into the academic, social and cultural life is specified. The general education is based on the idea that the goal of the language acquisition is communicative competence that is the ability to use the language correctly and appropriately to accomplish communication goals. The authors present some effective methods to favor the forming of communicative competence of the US undergraduate students. Dynamic interaction between professors and students in the course of which ideas and knowledge are transmitted and discussed in a critical promotional way transforming students into active participants of their own education is considered.

Key words: communicative competence, communication skills, the US general education, the US higher education, undergraduate students.

Подано до редакції: 23.05.2016 р.

Рекомендовано до друку: 12.06.2016 р.

Рецензент: д.пед.н., професор В. В. Нестеренко